

PRILOŽNOSTNICE V PROCESU UČENJA SLOVENŠČINE ZA OTROKE IN UČENCE, KI JIM JE SLOVENŠČINA DRUGI ALI TUJI JEZIK

INES VORŠIČ

Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, Maribor, Slovenija
E-pošta: ines.vorsic@um.si

Povzetek Pričujoče poglavje na primeru književnih besedil Lile Prap in Borisa A. Novaka izpostavlja priložnostno besedje v slovenski otroški in mladinski literaturi, ki kot odraz jezikovne ustvarjalnosti in besedotvorne inovativnosti lahko služi kot odlično motivacijsko sredstvo tudi pri učenju slovenskega jezika za tiste predšolske otroke ter učence in učenke, ki jim je slovenščina drugi ali tuji jezik. Za priložnostne tvorjenke sicer velja, da pogosto (hote) rušijo običajno izrazno podobo jezika in imajo zato ob inherentni ekspresivni tudi izrazito intelektualno funkcijo, kar pomeni, da od bralca zahtevajo večjo miselno aktivnost. Vendar pa so priložnostnice obenem izraz stilne igrivosti jezika, ki učeče se pritegne, motivira in spodbudi, da oblikujejo pozitiven odnos do učenja jezika in slovenščine nasploh.

Ključne besede:

besedje,
besedotvorje,
priložnostne
tvorjenke,
slovenščina kot
drugi/tuji
jezik,
mladinska
književnost

NONCE WORDS IN THE PROCESS OF LEARNING SLOVENE FOR CHILDREN AND PUPILS FOR WHOM SLOVENE IS A SECOND OR FOREIGN LANGUAGE

INES VORŠIČ

University of Maribor, Faculty of Education, Maribor, Slovenia
E-mail: ines.vorsic@um.si

Abstract The article highlights nonce-formations in Slovene children's and youth literature through literary works by Lila Prap and Boris A. Novak. As a reflection of linguistic creativity and word-formation innovation, nonce words can be an excellent motivating tool for children who learn Slovene as a second or foreign language. Nonce words often (deliberately) upend the usual expressive nature of language and therefore – in addition to the inherent expressive – also have a distinct intellectual function; they require greater mental activity from the reader. However, nonce words are also an expression of a language's stylistic playfulness, which attracts, motivates and encourages learners to form a positive attitude towards learning the language and Slovene in general.

Keywords:
vocabulary,
word-formation,
nonce
words,
Slovene as
a second/foreign
language,
young
adult
literature

1 Uvod

Zmožnost sporazumevanja z drugimi je ena od bistvenih preferenc človeka. Zato je ključni cilj vsakega učenja jezika pridobivanje oziroma sistematično razvijanje sporazumevalne zmožnosti, osnova zanjo pa je razvoj leksikalne jezikovne zmožnosti, katere srž so besede. Z besedami ljudje od rane mladosti izražamo svoje občutke in želje, potrebe in zahteve, misli in stališča, vrednote in prepričanja ter na ta način zadovoljujemo svoje emocionalne in socialne potrebe. V kumulativnem procesu usvajanja tako maternega kot drugega/tujega jezika predstavljajo torej besede osnovno podlago za pridobivanje oziroma sistematično razvijanje sporazumevalne zmožnosti kot ključnega cilja vsakega učenja jezika.

V skladu s *Kurikulumom za vrtce* (1999) je jezikovna vzgoja pomembna že v vrtcu, v vseh vzgojno-izobraževalnih obdobjih (v nadaljevanju VIO) osnovne šole pa ima jezikovni pouk dva temeljna cilja, in sicer: 1) razvijanje jezikovne, narodne in državljske zavesti ter 2) razvijanje sporazumevalne zmožnosti. Oba cilja sta tesno povezana, saj je slovenščina ne samo materni, temveč tudi učni jezik, ob tem pa je seveda nujno treba upoštevati tudi učence in učenke, ki jim je slovenščina drugi/tuji jezik (v nadaljevanju SDTJ). Tudi učni načrt *Začetni pouk slovenščine za učence priseljence* (UNP 1 2020) sporazumevalno zmožnost¹ opredeljuje kot sporazumevalno jezikovno zmožnost, ki se v ožjem pomenu členi na troje: jezikovne zmožnosti, sociolingvistične zmožnosti in pragmatične zmožnosti. V okviru jezikovne zmožnosti učenci se SDTJ spoznavajo jezikovna sredstva, ki jih uporabljamo pri sporazumevanju, in to na glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski, besedotvorni, besedilotvorni ter pravopisni in pravorečni ravni; učenci spoznavajo besedišče slovenskega jezika ter razvijajo sposobnosti za razumevanje in tvorjenje govorjenih in zapisanih besedil.

Za otroke ter učenke in učence priseljence pa je zlasti v začetni fazi eksplicitno ukvarjanje z jezikom težko izvedljivo, zato je nujno, da učenje jezika poteka ob igrivih in ustvarjalnih dejavnostih, jezikovne vsebine pa se posredujejo in usvajajo na sproščen in neobremenjujoč način (UNP 1 2020: 7). Tudi sicer je v predšolskem in zgodnjem šolskem izobraževanju igra osnovni način učenja. Že Lipnik in Matić (1993: 21–24) navajata igro kot vodilno metodo dela v procesu govorne vzgoje. Načelo igre izhaja iz dejstva, da je igra za otroka dojemanje življenja – igra je učenje

---

¹ Aktualno pojmovanje sporazumevalne zmožnosti v slovenskem prostoru prinaša *Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje* (SEJO 2011), ki je podlaga za poučevanje jezikov v Evropi.

in učenje je igra. To misel zlahka prenesemo tudi na proces usvajanja (novega) besedja. Da bi učenci usvojili novo besedo in jo ustrezno uzavestili, jo je treba večkrat ponoviti v različnih kontekstih. Tudi za ponavljanje in utrjevanje pa so po učnem načrtu slovenščine za učence priseljence (UNP 1 2020: 31) najprimernejša oblika različne jezikovne igre, npr. spomin, ugibanje besed ipd. Na ta način se izpostavi pozitivna plat usvajanja jezika, kar je sicer tudi eden od temeljnih ciljev projekta DEAL (2020: 9), ki je spodbujen z osrednjim ciljem socialne inkluzije otrok, ki so v neugodnem položaju zaradi svojih jezikovnih in kulturoloških posebnosti ter nepoznavanja jezika, v katerem se šolajo. Poleg pismenosti, povezovanja področij učenja oziroma transdisciplinarnosti, večjezičnosti in jezikovne ozaveščenosti, medkulturne kompetence in različnih oblik učenja so med pomembnejšimi projektnimi izhodišči inovativnost, kreativnost in igrifikacija. Usvajanje jezika mora potekati na privlačen in zanimiv način, pri čemer se otroke spodbuja k aktivnemu sodelovanju, pridobivanje jezikovnega znanja pa poteka skozi igro in zabavo. Še posebej je izpostavljeno merilo kreativnosti, zlasti v spodbujanju otrok k jezikovni ustvarjalnosti (DEAL 2020: 17). Ta se v prvi vrsti odraža v uporabi in tvorbi nenavadnih besed.

Hkrati imajo kljub začetni stopnji učenja drugega/tujega jezika pomembno vlogo izvirna literarna besedila (UNP 1 2020: 32).

Ob upoštevanju navedenega so igrive novotvorjenke v otroški in mladinski literaturi lahko zanimiva možnost in motivacijsko sredstvo za učenje jezika kot drugega/tujega. V pričujočem poglavju zato v smislu obogatitve jezikovnega pouka za otroke, učenke in učence, ki jim je SDTJ, predstavljamo priložnostnice v izbranih otroških in mladinskih literarnih delih. Ker se učenke in učenci priseljenci vključujejo v neposredni pouk (z možnostjo oziroma pravico do dodatnih ur v prvem in drugem letu po preselitvi), je smiselno popestritev² predstaviti ob vsebinah, ki so tudi sicer del učnega načrta za slovenščino in ob tem pojasniti tudi temeljna teoretična izhodišča. Učenke in učenci, ki jim je SDTJ, jezika ne usvajajo samo na formalni ravni, ampak tudi v obliki dodatnih dejavnosti, npr. krožkov in tečajev. A kot ugotavlja Kern (2020: 78), ima besedotvorje v procesu poučevanja/usvajanja jezika

---

² Poglavje je nastalo ob zavedanju, da so glavna načela usvajanja besedišča (Gower, Phillips in Walters 2005: 145) pogostnost, postopnost, preprostost in konkretnost, kar z drugimi besedami pomeni, da se uvajajo pogoste besede pred manj frekvenčnimi, enostavne pred kompleksnejšimi in konkretne pred abstraktnimi ter splošno rabljene pred tistimi z omejeno rabo, in da mora pridobivanje tujega jezika temeljiti na splošno znani leksiki iz situacij otrokovega vsakdanjika (Brumen 2003), zato so priložnostnice v otroških in mladinskih književnih besedilih izpostavljene kot morebitna popestritev učenja ob ustaljenih metodah in priporočilih za učenje SDTJ, pri čemer je treba upoštevati individualne potrebe, interese in zmožnosti otroka oziroma učenke/učenca.

kot drugega/tujega jezika pogosto neupravičeno marginalno vlogo ali pa je njegova sistematičnejša obravnava skoraj povsem spregledana. Vendar pa razumevanje tvorbenih procesov pomembno prispeva k razvoju in krepitvi leksikalne oziroma jezikovne sporazumevalne zmožnosti. Objektivne težave pri učenju tujega jezika namreč izhajajo tudi iz strukturnih razlik med prvim in drugim oziroma tujim jezikom (Brumen 2003: 127), ki so lahko izrazite tudi na ravni besedotvorja. Sicer pa je poleg leksikalne oziroma jezikovne sporazumevalne zmožnosti nujno, da učeči se razvijajo tudi ustvarjalno in intelektualno zmožnost, ki jo lahko vzpostavljajo tudi in še posebej s pomočjo besedotvornih iger. Prav tako na ravni besedotvorja lahko razvijajo jezikovno, narodno in državljansko zavest tako, da opazujejo, primerjajo, prepoznavajo in opisujejo podobnosti in razlike med svojim maternim jezikom in SDTJ.

2 Besedišče v procesu usvajanja (drugega/tujega) jezika

Besede so temeljna strukturna sestavina slehernega jezika. Vsaka beseda ima svoj pomen, navadno celo več pomenov. Za razvoj jezikovne zmožnosti je tako ključnega pomena poimenovalna/besedna/slovarska zmožnost, tj. »zmožnost poimenovanja prvin predmetnosti (bitij, stvari), njihovih lastnosti, njihove vrste, njihove količine, njihovega dejanja/stanja, sporočevalčevih miselnih procesov (vrednotenja, hotenja, prepričanja, doživljanja ...) itd. z besedami in stalnimi besednimi zvezami« (Bešter Turk 2011: 122). Za celostno obvladovanje besednega jezika je ob poznavanju pomena besed pomembno tudi poznavanje pravil, kako se besede povezujejo v stavke oziroma povedi in besedila, ter pravil za njihovo slušno oziroma vidno oblikovanje. Tako so pomembne tudi upovedovalna/skladenjska/slovnična ter pravorečna in pravopisna zmožnost, kot jezikovne zmožnosti navaja Bešter Turk (2011: 122). Razvoj jezikovne sporazumevalne zmožnosti torej poteka na različnih, med seboj prepletenih jezikovnih ravneh, skladno s temo poglavja pa se osredotočamo na poimenovalno zmožnost, ki je za pridobivanje leksikalnih kompetenc primarni cilj tudi za mlajše učeče se jezika kot drugega/tujega.

2.1 Usvajanje besedišča z vidika učnega načrta za slovenščino (kot drugega/tujega jezika)

Učni načrt za slovenščino v osnovni šoli (UN 2018: 11) v okviru razvijanja jezikovne in slogovne zmožnosti že v 1. VIO predvideva, da učenci in učenke (1) poimenujejo bitja, predmete, dejanja ipd. v svoji okolici ali na sliki s knjižnimi besedami in besednimi zvezami; (2) razlagajo dane besede oziroma besedne zveze iz besedila in jih smiselno uporabljajo v svojem besedilu; (3) navajajo knjižne besede iz istega tematskega polja, z nasprotnim, enakim, ožjim ali širšim pomenom; (4) tvorijo manjšalnice in ljubkovalnice, ženski par moškemu in obratno, samostalniške izpeljanke iz glagolov (za živega in neživega vršilca dejanja, za dejanje in prostor dejanja) ter pridevniške izpeljanke iz samostalnikov (za svojino in snovnost) ipd. Učenci in učenke v tem obdobju tudi že zaznavajo rabo ekspresivnih besed, (ob koncu vzgojno-izobraževalnega obdobja) ločujejo pomensko podobne besede in razlagajo pomene manj običajnih oziroma neobičajnih besed. V okviru razvijanja recepcijske zmožnosti s tvorjenjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih pa med drugim razvijajo občutek za zvočnost jezika, in sicer tako, da iščejo rimane besede, »izmišljajo si nove besede (tudi nesmiselnice), besede daljšajo in krajšajo; tvorijo nove besede po vzorcu iz besedila, /.../ sestavijo besedilo, v katerega smiselno vključijo nove tvorjenke« (UN 2018: 17).

V 2. VIO učenci in učenke poimenovalno zmožnost po učnem načrtu za slovenščino (2018: 21) razvijajo tako, da: (1) razlagajo dane besede oz. besedne zveze iz besedila in jih smiselno uporabljajo v svojem besedilu; (2) navajajo knjižne besede z nasprotnim, enakim, ožjim in širšim pomenom in besede iz iste besedne družine; (3) ob danem korenu navajajo knjižne besede iz iste besedne družine; (4) tvorijo pridevniške izpeljanke iz samostalnikov (za izvor in namembnost) ter samostalniške izpeljanke iz pridevnikov (za nosilca lastnosti, napravo in abstraktno lastnost); (5) razlagajo dane večpomenske besede in njihove pomene ponazarjajo v povedih; (6) v besedilu prepoznajo besede oz. besedne zveze s prenesenim pomenom in jih razložijo ipd.

Tudi učni načrt *Začetni pouk slovenščine za učence priseljence* (UNP 1, 2 2020) v okviru razvijanja jezikovne zmožnosti predvideva, da učeči se spoznavajo jezikovna sredstva, ki jih uporabljamo pri sporazumevanju, na glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski, besedotvorni, besedilotvorni ter pravopisni in pravorečni ravni; učenci

spoznavajo besedišče slovenskega jezika ter razvijajo sposobnosti za razumevanje in tvorjenje govornih in zapisanih besedil.

2.2 Pomen besedotvorja za usvajanje besedišča

Opazimo lahko, da že zgodaj v izobraževalnem procesu pride do izraza pomen besedotvorja. Slednje nas uči, kako nastajajo besede, po katerih besedotvornih zakonitostih in s katerimi besedotvornimi prvinami. Z besedotvornim znanjem se širi besedni zaklad, z njegovim širjenjem pa zmožnosti za tvorjenje besedil. K besedotvorni problematiki se v šoli, kot ugotavlja Irena Stramljič Breznik (2020: 113), pristopa sintetično (tvorjenje besed posameznih besednih vrst na podlagi skladijske podstave ali opisa, dopolnjevanje besedne družine) in analitično (določanje strukturnih prvin tvorjenke, iskanje motivirajoče besede, določanje skupnega korena besedne družine in tvorjenk, ki vanjo sodijo oz. ne sodijo). Saška Štumberger (2020: 186–187) sintetični pristop, ki v središče postavlja sintezo tvorjenke oziroma besedotvorni postopek (Šekli 2013: 237), prepoznava kot zahteven, medtem ko Stramljič Breznik (2020: 113) presoja, da je besedotvorno poglavje pri jezikovnem pouku zahtevnejše še zlasti v primeru analitičnega pristopa. Besedotvorje je torej prepoznano kot kompleksno področje za učence in učenke, ki jim je slovenščina materni jezik, za učence in učenke, ki jim je SDTJ, pa še toliko bolj. Tvorba novih besed namreč ni pogojena samo s poznavanjem besedotvornih pravil, temveč je ustreznost in sprejemljivost tvorjenke odvisna tudi od medsebojno prepletenih kognitivnih procesov. Tvorba besed poteka po vzorcih, ki se jih materni govorniki naučijo z govornim razvojem in jih že zelo zgodaj ponotranjijo, tuji govorniki, ki obvladajo vzorce svojega jezika, pa se morajo vzorcev tujega jezika na novo priučiti (Stramljič Breznik 2020: 133–134). Prav zato je treba pri poučevanju SDTJ upoštevati tudi besedotvorje.³ Ker pa je naša pozornost posvečena otrokom, učenkam in učencem, ki jim je SDTJ, v predšolskem oziroma zgodnjem šolskem obdobju, namen pričujočega poglavja ni obravnava pravil in vzorcev slovenskega sistemkega besedotvorja. Namen pričujočega poglavja je priložnostno besedje izpostaviti kot motivacijsko možnost za usvajanje temeljnega besedišča in se iz kreativne besedotvorne nesistemskosti (na)učiti jezikovne sistemskosti. Tako se učeči se skozi igro seznanijo z besedotvornimi vzorci, ki jim olajšajo pot do leksikalne kompetence v slovenskem jeziku. A velja za razumevanje razlike med regularnim, tj. sistemskim, in neregularnim, tj. nesistemskim, priložnostnim

---

³ Besedotvorje je, kakor smo že izpostavili, v procesu poučevanja oziroma usvajanja jezika kot drugega in tujega jezika pogosto zastopljeno oziroma je njegova sistematičnejša obravnava prezrta (Kern 2020: 78).

(okazionalnim) besedotvorjem nekaj teoretičnih izhodišč vendarle na kratko predstaviti. Tudi v smislu razumevanja distinkcije med neologizmi in priložnostnicami (okazionalizmi) ter opredelitve slednjih v otroški in mladinski književnosti.

2.2.1 Temeljna besedotvorna izhodišča slovenskega jezika

Z vidika besedotvorja so besede tvorjene ali netvorjene, tvorjenka pa se pojmuje kot »beseda, sestavljena iz besedotvorne podstave in obrazila« oziroma kot »pretvorbena varianta določene strukturne oziroma funkcijske skladenjske enote« (Vidovič Muha 2011: 23). Tvorjenke so torej besede, ki jih je mogoče morfemizirati na besedotvorno podstavo in obrazilo, obenem pa jim je mogoče določiti skladenjsko podstavo, npr. *ustvarj-alec* ← *tisti+ž*, *ki ustvarja*, *ustvarj-alen* ← *tak*, *ki ustvarja*, *so-ustvarjalec* ← *hkratni ustvarjalec*, *ustvarjal-ka* ← *ženski ustvarjalec*. Na osnovi predvidljivosti tvorbeno-pretvorbene postopkov v besedotvorje usmerjena slovenistična stroka med ustaljene besedotvorne vrste šteje izpeljanke, sestavljenke in zloženske. Izven okvirov sistemskega besedotvorja pa nastajajo nesistemske tvorjenke, ki temeljne besedotvorne zakonitosti namenoma kršijo, saj motiv za njihov nastanek nista poimenovalna nuja ali leksikalna vrzel, temveč izhajajo iz težnje po izvirnosti in izstopanju. Nesistemske tvorjenke imajo torej drugačno funkcijsko vlogo, od sistemskih tvorjenk pa se ločujejo tudi v strukturnem smislu, saj jim ni mogoče določiti skladenjske podstave in jih ni mogoče morfemizirati na besedotvorno podstavo in obrazilo, hkrati pa sta nepredvidljiva tudi število in besednovrstnost podstavnih besed, ki se združijo v novotvorjenko.

Med nesistemskimi tvorjenkami v prvi vrsti izpostavljamo **sklope**, ki so kot posebna besedotvorna vrsta v Toporišičevi *Slovenski slovnici* (2000) že prepoznani, a so jih novejša interpretacije (Logar 2006: 93–94) kot tvorbeno nepredvidljive enote že razmejile od tvorbeno predvidljivih, saj ne moremo predvideti niti števila predmetnopomenskih besed niti slovničnega razmerja med njimi (npr. *stoinen*, *nebodigatreba*). Pogosto zasledimo tudi sklapljanje krnov. Posebna vrsta so **prekrivanke**, tj. mlajši tip tvorjenk, ki nastaja s sklapljanjem in krnjenjem dveh, redkeje več samostojnih besed, ki so na določenem mestu izrazno prekrivne. Poseben tip so t. i. prekrivne blizuzvočnice (Sicherl in Žele 2018). K nesistemskim tvorjenkam se uvrščajo tudi okrnjenke in kratice. **Okrnjenke** so besede, nastale s krnjenjem. V slovenski tvorbeni teoriji so obravnavane kot posebna vrsta izpeljave, vendar pa jih s stališča skladenjskega besedotvorja ni mogoče uvrščati med sistemske

enote, saj je nemogoče predvideti, s katere strani se bo motivirajoča beseda krnila, nedoločljiva pa je tudi glasovna dolžina krnitve. Že sam postopek krnjenja je z besedotvornega stališča torej nepredvidljiv postopek, katerega rezultat je krn, ki pa ga ne moremo enačiti z morfemom, četudi je kdaj enak morfemu podstavne besede (Logar 2006: 96). *Slovenska slovnica* (Toporišič 2000: 159) **kratice** obravnava kot tip zloženek, ki nastaja kot kombinacija krnitve in sklapljanja ter obraziljenja s končniškim morfemom, vendar pa kratice nastajajo z združitvijo nepredvidljivo nastalih krnov – ni nujno, da so deli kratic vedno krnjeni do začetnega glasu in potem združeni, čeprav kaže, da je ta tip v slovenščini najpogostejši. Tudi Nataša Logar (2006: 95) ugotavlja, da so lahko podstavne besede krnjene poljubno, do ene ali več črk, tudi do meje enega ali več morfemov, vendar kratičnih krnov ne gre enačiti z morfemi, saj ni mogoče določiti obrazila ali besedotvorne podstave. Atraktivnejša vrsta nesistemske tvorbe, ki pa je vezana na pisni prenosnik, so **grafoderivati**, ki jih opredeljujemo (Stramlič Breznik in Voršič 2009) kot besede, nastale z izrabo posebnih grafičnih možnosti. Postopek tvorbe takšnih besed se imenuje grafiksacija (tudi grafoderivacija) in pomeni sposobnost oblikovanja, pri kateri kot tvorbene prvine nastopajo različna grafična in ortografska sredstva, in sicer z estetsko, ekspresivno, intelektualno in vplivajnsko vlogo. Grafično obogatene so lahko tako netvorjene kot tvorjene besede. Medtem ko običajne tvorjenke novo pomenskost črpajo iz morfemskih sestavin, jo grafoderivati dobivajo z grafičnimi elementi. Grafoderivati imajo tako nov, aktualiziran pomen, pogosto ga lahko razumemo zgolj sobesedilno, medtem ko ga običajna tvorjenka vedno ohranja brez sobesedila. Grafoderivate je mogoče glede na uporabo grafemskih sredstev razvrstiti v več podtipov: 1) *kombinacije tiska*: grafoderivati, ki nastajajo s pomočjo paragrafemskih sredstev, tj. s kombinacijo normalnega, ležečega, krepkega tiska, z različno obliko, barvo pisave, kombinacijo velikih, malih črk ipd., pogosto je t. i. iskanje besede v besedi, ki se nato grafično izpostavi; 2) *vključevanje znakov in simbolov*: v besedo se lahko vključujejo grafična sredstva, kot so števila, znaki in simboli; 3) *vključevanje ločil* kot grafiksacijskega elementa; 4) *vključevanje slike* kot grafiksacijskega elementa; 5) *anagrami ali premetanke*: besede z obratnim ali kako drugače spremenjenim črkovnim zaporedjem; 6) *mešanje pisave*: grafoderivati, ki nastajajo s kombinacijo različnih pisav (npr. latinične in cirilične).

Posamezne inovativne primere nesistemske tvorbe pojasnujemo v nadaljevanju poglavja, ki se osredotoča na priložnostnice v otroških in mladinskih umetnostnih besedilih. Najprej pa je treba še pojasniti, kaj priložnostnice pravzaprav so.

2.2.2 Priložnostne tvorjenke

Čeprav priložnostnice segajo na obrobno območje jezikovnega sistema, so odraz ustvarjalne prožnosti jezika. Natančna opredelitev pa zahteva nekaj razmisleka. Če jih skušamo definirati z vidika leksikona, namreč hitro trčimo ob dilemo. Po eni strani se obravnavajo v okviru neologizmov, po drugi strani se od neologizmov tudi jasno razmejujejo. Pri tem pa že odgovor na vprašanje, kaj je neologizem, ni enostaven. *Slovenska slovnica* (Toporišič 2000: 130) neologizem razlaga kot mlado tvorbo, časovno obarvano besedo, ki s pogostnejšo rabo preide v stilno nevtralno besedje, sicer pa ostane priložnostna; *Slovenski pravopis* (2001) neologizem opredeljuje kot novo besedo; *JSKJ 2* (2014) pa kot novo besedo ali zvezo, ki še ni splošno uveljavljena – v razlago (sopomensko) vključuje izraz *novotvorjenka*, ki nakazuje, da je neologizem na novo tvorjena beseda. Pri definiciji priložnostnic je tako treba upoštevati vidik leksikaliziranosti (širša opredelitev) in vidik tvorjenosti (ožja opredelitev). Upoštevajoč vidik leksikaliziranosti je opazno razlikovanje med neologizmom kot tisto besedo, ki je v neki jezikovni skupnosti že lahko sprejeta, a še občutena kot nova, in priložnostnico kot tisto besedo, ki je enkratna in neustaljena tako v slovarju kot v jezikovnem sistemu. Z vidika tvorjenosti pa se po vzoru zahodnoslovanskega jezikoslovja (Buzássyová in Martincová 2003: 262) priložnostnice razmejujejo glede na to, ali nova beseda uresničuje možnosti besedotvornega sistema ali pa besedotvorne zakonitosti krši oziroma ruši. Novotvorjenke, ki nastajajo v skladu z besedotvornimi pravili, so potencialne in imajo možnost postati ustaljena sestavina jezikovnega leksikona, novotvorjenke, napravljene po nesistemskih besedotvornih vzorcih, pa so trenutne in ostajajo zunaj slovarja kot priložnostnice. Vendar pa širši leksikalni vidik nikakor ni zanemarljiv, saj lahko status priložnostnic ohranjajo tudi sistemske tvorjenke, ki vznikajo s funkcijo stilnega učinkovanja. Ekspresivnost je prepoznana kot inherentna lastnost priložnostnic (Liptákova 2008: 67) in tako sistemske kot nesistemske tvorjenke so v širšem leksikalnem smislu lahko ekspresivne. Pri slednjih je znak ekspresije že sama besedotvorna inventivnost, pri prvih pa so nosilci ekspresivnega naboja morfemi. Stilna zaznamovanost še posebej pride do izraza ob neobičajni morfemski kombinatoriki. Priložnostno besedotvorje se pogosto zgleduje po že obstoječih tvorbenih vzorcih oziroma novo besedo oblikuje po analogiji z že znanimi besedami. Pri takih tvorjenkah ni zaznamovana niti besedotvorna podstava niti obrazilo, temveč je zaznamovana njuna kombinacija (Logar 2006: 92).

Priložnostnico ali okazionalizem zatorej dojemamo kot besedo, ki je nastala priložnostno, glede na pragmatične okoliščine, in je pogosto motivirana iz ekspresivnih spodbud.⁴ Na osnovi tvorjenosti pa je mogoče razmejiti dvojje: (1) priložnostne novotvorjenke, ki zaznamovanost realizirajo z neobičajno kombinatoriko morfemskih sestavin, a so zaradi ohranjanja besedotvorne sistemskosti potencialna sestavina slovarja (npr. *sladoleđ-o-ljub-ec* ← *tisti+ž, ki ljubi sladoleđ*), čeprav to ni njihov namen, (2) priložnostne novotvorjenke, ki namenoma kršijo besedotvorne zakonitosti, zaradi nesistemskosti pa ostajajo brez možnosti uslovarjenja (npr. *člopica* < *človek* + *opica*).

Kot poudarja Poix (2018), izvirne novotvorjenke v otroških in mladinskih umetnostnih besedilih niso namenjene zapolnitvi leksikalnih vrzeli in obogatitvi jezika, temveč je njihova vloga obogatitev konkretnega literarnega besedila, zato se uvrščajo k okazionalizmu in ne k neologizmu.

3 Priložnostnice v procesu učenja slovenščine kot drugega/tujega jezika

Ker je besedotvorno področje jezikovnega pouka nekoliko zahtevnejše, je toliko bolj pomembno, da ga učencem približamo z vidika tvorbene kreativnosti in igrivosti. Zato v poglavju izpostavljam predvsem tisto, kar od jezikovne norme in standardne leksike odstopa, a učeče se spodbuja k dovtetnosti za drugačno, posebno, izstopajoče, obrnjeno, izmišljeno. To je namreč tisto, kar je otrokom po naravi blizu, zato jih zlahka spodbudimo k temu, da si besede izmišljajo tudi sami. Za razvoj govora in usvajanje besedišča je t. i. nonsensno izražanje nesmiselno le na videz, dejansko pa tako otroci krepijo svojo ustvarjalnost in domišljijo, s pomočjo nelogičnega hkrati spoznavajo logično, s pomočjo narobe hkrati prav. In tako se iz kreativne nesistemskosti učijo tvorbene sistemskosti. Za tovrstno spoznavanje, usvajanje in utrjevanje besedišča so odlična predloga literarna besedila otroške in mladinske književnosti. V nadaljevanju pojasnujemo zakaj.

---

⁴ Priložnostnice so, kot poudarja Chanpira (1972, v Liptákova 2008: 67), ekspresivne, saj je ekspresivna vsaka deformacija jezikovne norme, vsaka aktualizacija oziroma deavtomatizacija.

3.1 Priložnostnice v otroški in mladinski književnosti

Literarna besedila dopuščajo veliko avtorske svobode in tvorbeni mehanizmi so tu še posebej dinamični.⁵ Nove besede so tvorjene z namenom stilnega učinkovanja in kot atraktivnejša vzporednica že obstoječih leksemov, pogosto v nasprotju z merili besedotvornega sistema. Otroška in mladinska književna besedila z namenom pritegnitve in fascinacije uresničujejo primarni namen besedne invencioznosti in so posebej bogat vir stilne igrivosti jezika. Še posebej, če gre za nonsensno književnost, za književna besedila, ki na prvi pogled niso smiselna, predstavljajo domišljjski svet, ki pa je otrokom blizu in smiseln.⁶ Kakor izpostavlja Barbara Simoniti (1997), se nonsens ali nesmisel, nesmiselna literatura, bodisi v prozni bodisi poetični literarni formi, pogosto povezuje z neologizmi⁷ in besedotvornimi postopki nasploh. Besedna igra, zvočno poigravanje, sestavljanje besed, ki ne sodijo skupaj, kršenje jezikovnih pravil ipd. Svetina (2015: 39) prepoznava kot osrednje oblikovne postopke nonsensa.

Besedotvorno izvirnost je sicer mogoče opaziti kot odliko številnih slovenskih mladinskih avtoric in avtorjev. Za predstavitev priložnostnih tvorjenk v procesu poučevanja SDTJ za otroke v predšolskem zgodnejšem formalnem izobraževalnem obdobju smo izbrali književna dela Lilijane Praprotnik - Zupančič, ki ustvarja pod umetniškim imenom Lila Prap, in Borisa A. Novaka. Za to smo se odločili, ker sta bila avtorja z vidika kakovosti literarnih del in jezikovne ustvarjalnosti svojega opusa že prepoznana.⁸ Nesporna kakovost je najpomembnejši element izbire bralnega gradiva, še zlasti leposlovja (Haramija 2021, v tisku). Hkrati pa smo se za omenjena avtorja odločili zato, ker sta oba pri pouku slovenščine, kamor se neposredno vključujejo tudi otroci priseljenci, obravnavana skladno z učnim načrtom v okviru razvijanja zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil. Književna dela Lile Prap učenci in učenske spoznavajo v 1. VIO, dela Borisa A. Novaka v 2. VIO. A začnimo pri predšolskih otrocih – tudi za programe v slovenskih vrtcih velja, kakor je zapisano v *Kurikulumu za vrtce* (1999), da sta spodbujanje jezikovnega razvoja za učinkovito in ustvarjalno govorno zmožnost, kasneje tudi

⁵ To velja tudi za literarna besedila za odrasle. Besedotvorno ustvarjalnost v leposlovju za odrasle je raziskovala npr. Andreja Žele (2014: 559–566).

⁶ Kot izpostavlja Igor Saksida (2015: 34), v trenutku, ko bralec odkrije smisel nonsensa glede na zunajbesedilno realnost, nonsens ni več le igra besed, ampak resen razmislek o povsem realnih pasteh človeškega sveta.

⁷ Na potrebno razmejitev pojma neologizem in okazionalizem oziroma priložnostnica smo v poglavju že opozorili.

⁸ Literarno ustvarjanje Lilijane Praprotnik Zupančič - Lile Prap je podrobneje predstavila Dragica Haramija (2007: 51–64), besedotvorne posebnosti njenih književnih besedil pa je predstavila že Irena Stramljič Breznik (2010: 143–147). Na izvorno poigravanje z jezikom v književnih besedilih Borisa A. Novaka sta opozorila Milena Mileva Blažič (2013) in Igor Saksida (2015).

bralno in pisno, in spodbujanje doživljanja umetniških del ter umetniškega izražanja med osrednjimi cilji predšolske vzgoje. To seveda velja tudi za vrtčevske otroke, ki jim je SDTJ.

3.1.1 Priložnostne tvorjenke v otroški in mladinski književnosti Lile Prap

Z vidika tvorbene ustvarjalnosti, torej za opazovanje in raziskovanje priložnostnih tvorjenk v besedilu, so v predšolskem obdobju zelo primerna književna dela večkrat nagrajene avtorice Lile Prap. Osnovna poetika omenjene književnice namreč temelji na besednih igrah, duhovitost in ustvarjalnost njenih književnih del pa izhaja (tudi) iz igrivosti izrazja in nonsensa, ki ustvarja razpoloženje komičnega (Haramija 2007: 51). Odličnost njenih slikanic se kaže na jezikovni in likovni ravni, s čimer avtorica ustvarja kakovosten tip avtorske slikanice, namenjene otrokom v predbralnem in tudi zgodnjem bralnem obdobju (Haramija 2007: 51).

V predšolskem obdobju poteka razvoj otrokovega besedišča izjemno hitro, tako v količinskem kot kakovostnem smislu, s starostjo pa se spreminja tudi raba besednih vrst. Sprva otroci uporabljajo večinoma medmete in samostalnike (Marjanovič Umek, Božin, Čermak, Štiglic, Bajc in Fekonja Peklaj 2016). Raba medmetov ni presenetljiva, saj gre za prvo obdobje jezikovne faze v razvoju govora, ki je nekakšen prehod iz t. i. predjezikovnega obdobja; raba samostalnikov pa dokazuje, da je otrokov govor v tem obdobju še zelo konkreten (Kranjc 1996: 319). Otroci začnejo najprej usvajati besede, ki označujejo predmete v okolici, kasneje se priključijo besede, ki označujejo odnose med temi besedami. Z naraščajočo starostjo delež medmetov izrazito upada (Marjanovič Umek, Božin, Čermak, Štiglic, Bajc in Fekonja Peklaj 2016: 14). Vendar pa so prav medmeti⁹ tista besedna vrsta, ki ima visok besedotvorni potencial oziroma motivacijsko moč za ustvarjanje novih besed (Stramljič Breznik 2014, 2015). Tako lahko otroci svojo tvorbeno kreativnost in usvajanje novih besed pridobivajo in utrjujejo tudi s pomočjo medmetov oziroma priložnostnih besed, ki iz medmetov nastajajo.

---

⁹ Medmeti (ali interjekcije) so nepregibna besedna vrsta z nestavčnočlensko vlogo (Vidovič Muha 2000: 20–32), zato jih lahko uporabimo samostojno kot pastavke, ki so v določenem kontekstu povsem smiselni in ne zahtevajo pojasnila (Toporišič 2000: 450–462). Po slovnični tradiciji (Toporišič 2000: 450–462) jih delimo na: 1) razpoloženske, ki izražajo človekovo razpoloženje; 2) posnemovalne ali onomatopejske, ki posnemajo šume in glasove oziroma zvoke ter gibe; 3) velevne, s katerimi velevamo ali vzpostavljamo medčloveški stik.

V slikanici *Živalske uspavanke* (Prap 2013) npr. najdemo priložnostnice z glasovno asociacijo na oglašanje živali, npr. v *Mačji uspavanke*:

Mrrrnjav, brrrnjav, // prredem si sanje iz mesečne pprreje, // da laže bom spal! // Mrrrnjav, brrrnjav ...

ali *Uspavanke za Kače*:

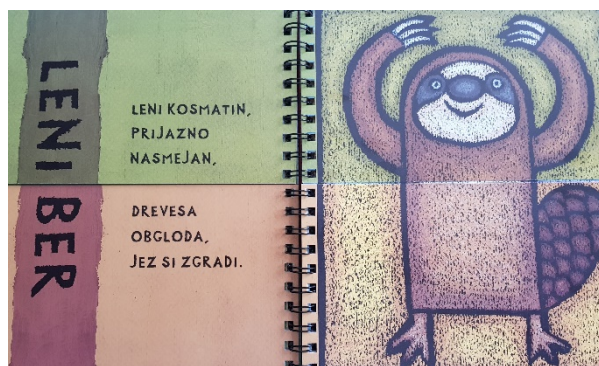
Sspi, sssineke, ssspi! // Ssrebrna kača // ssse v sssvitek obrača, // z neba ssse mi sssmeji ...

Z besedotvornega vidika gre za t. i. grafoderivate, ki z reduplikacijo oziroma ponavljanjem glasovnih oziroma črkovnih sestavin v konkretnih primerih izpostavljajo oglašanje živali. S takšnimi priložnostnicami otroci ne le bogatijo besedni zaklad, temveč s pomočjo onomatopeje tudi vadijo artikulacijo glasov.

Izvirna je slikanica *Zakaj* (Prap 2002), ob kateri lahko otrok samostojno razvija svoje besedilo. V slikanici zasledimo t. i. sklope prekrivanke. To so priložnostnice, tvorjene na podlagi poljubnih krnitvenih in sklopnih postopkov. Na ta način so izvirno poimenovane izmišljene hibridne živali. Avtorica predstavi v knjigi štirinajst živali (hijeno, zebro, kita, nosoroga, kamelo, krokodila, žirafa, kenguruja, nilskega konja, leva, kačo, mroža, opico, slona), vsaka od živali se razteza čez dve strani slikanice.¹⁰ Na veznem listu je nakazano, da s »križanjem« nastajajo nove, hibridne živali (nova žival nastane tako, da avtorica nariše polovico ene živali in polovico druge in jo v skladu z ilustracijo tudi poimenuje). Tako so v slikanici različni tipi sklopov: a) sklopita se celotna prva podstavna beseda in zadnji del druge podstavne besede, npr. *levača < lev + kača*, *mrožpica < mrož + opica*, *mrožena < mrož + hijena*, pri teh sklopih je zanimivo, da izglasje spominja na priponsko obrazilo ženskospolskih izpeljank; b) sklopita se celotna prva podstavna beseda in zadnji del druge podstavne besede, pri čemer se začetne črkovne sestavine obeh podstavnih besed prekrivajo, npr. *kačamela < kača + kamela*, *kamelača < kamela + kača*; c) sklopita se prvi del prve podstavne besede in zadnji del druge podstavne besede, npr. *kačgoru < kača + kengoru*, *kamelgoru < kamela + kengoru*, *žiramela < žirafa + kamela*; č) sklopita se prvi del prve podstavne besede in zadnji del druge podstavne besede, z vmesnim samoglasnikom *o* pa tovrstne tvorjenke spominjajo na tvorbeno strukturo zloženk, npr. *žirafogoru < žirafa + -o- + kengoru*; d) druga podstavna beseda se vrine v prvo podstavno besedo, npr. *mrolevž < mrož + lev < mro- + lev + -ž*.

¹⁰ Pri vsaki živali je zastavljeno vprašanje z eno značilnostjo, ki je resnična oziroma za žival tipična in jo vsi otroci poznajo (npr. zakaj se hijene smeji, zakaj so zebre progaste ipd.), nato pa v smislu nonsensa poišče štiri smešne, nemogoče ali kako drugače zabavne odgovore, ki delujejo logično prepričljivo: *Zakaj se hijene smeji? Ker niso čisto pri pravi. Ker so otrože. Ne vem. Žgečka jih, ko bose bodijo po travi.* (Prap 2002: 9–10, v Haramija 2007: 57).

Za predšolske otroke je posebej zanimiva tudi slikanica *Kraca* (Prap 2015). Slikanica vsebuje osemnajst pesmi o živalih (na levih straneh) in osemnajst celostranskih ilustracij (na desnih straneh). Slikanica je zasnovana tako, da je vsaka stran vodoravno prerezana, s čimer ponuja možnost, da otroci sami s poljubnim kombiniranjem spodnjega in zgornjega dela slikanice sestavljajo različne nenavadne živali in hkrati tudi poimenovanja zanje. Podobno, kot smo opisali zgoraj, nastajajo različni tipi sklopov oziroma prekrivank, npr. *kraca* < *krava* + *opica*, *mašič* < *maček* + *prašič*, *leniber* < *lenivec* + *bober*, *leved* < *lev* + *medved*, *hobotulj* < *hobotnica* + *metulj*, *kraček* < *krava* + *maček*, *levin* < *lev* + *pingvin*, *slofin* < *slon* + *delfin*, *skovec* < *skovik* + *lenivec*, *žavin* < *žaba* + *pingvin* itd. S tem se odpirajo številne možnosti za tvorbeno kreativnost. Slikanica je za širjenje besednega zaklada otrok, ki jim je SDTJ, tako primerna z dveh vidikov – s pravilno postavitvijo strani slikanice otroci spoznavajo ustrezna poimenovanja živali, s kombiniranjem novih živalskih križancev pa krepijo tvorbeno ustvarjalnost in oblikujejo izvirne besede. V procesu učenja oziroma poučevanja jezika kot drugega/tujega je treba ohranjati zavedanje o maternem jeziku učenk in učencev priseljencev kot najmočnejšem sredstvu sporazumevanja in sredstvu identifikacije, zato so lahko tovrstne besedne stvaritve tudi spodbuda za to, da učenci in učenke, ki jim je SDTJ, ustvarjajo v maternem jeziku ter opazujejo in predstavijo podobnosti ter razlike med svojim prvim jezikom in slovenščino, morebiti pa ustvarijo tudi hibridne živali tako, da eno polovico poimenujejo v maternem jeziku in drugo v tujem.

Slika 1: Leniber v slikanici *Kraca*

Vir: Lila Prap (2015)

Obenem lahko ob pesmi, ki jo s kombiniranjem strani in živali dobimo, otrokom poenostavljeno nakažemo tudi tvorbeno sistemskost, npr. »*Leni kosmatin, prijazno nasmijan, drevesa obgloda, jez si zgradi.*«

kosmat-in ← *tisti, ki je kosmat*

prijažen-o ← *tako, da je prijažen (na prijažen način)*

nasmej-an ← *tak, ki se nasmeji*

Z glagoloma *ob-gloda* in *z-gradi* pa lahko opozorimo na vidske pare.

Otroška književna besedila s tematiko živali so primerna za usvajanje temeljnega besedišča, otroci spoznavajo poimenovanja za živali, izpostavljeno jezikovno ustvarjalnost, priložnostnice, ki nastajajo ob hibridizaciji, pa lahko izkoristimo tudi tako, da učečim se skozi igro besed predstavimo npr. tvorbo manjšalnic, npr. *majbna kamelača* → *kamelač-ica*, *majben slofin* → *slofin-ček*, *majben levin* → *levinček*, *majben mrolevšč* → *mrolevšček*. To seveda povežemo s tvorbo manjšalnic ustaljenih podstavnih besed, pri čemer lahko opozorimo na obrazilno raznolikost, npr. *lev-ček* : *mrošč-ek* ipd. Podobno velja za tvorbo feminativov in maskulativov, npr. *ženski levinček* → *levinč-ica*. Skozi tako igro lahko na osnovi ustaljenih podstavnih besed povežemo vzporednice in opozorimo na razlike v obrazilih tudi pri tvorjenju ženskih oziroma moških parov, npr. *lev* : *lev-inja*; *slon* : *slon-ica*; *pingvin* : *pingvin-ka*.

Za nekoliko starejše otroke je lahko zanimiva zbirka *Zgodbe in nezgodbe* (2016, prva izdaja 1993). Gre za prvo knjižno izdajo Lile Prap, v kateri so zbrana predvsem nonsensna besedila – kratke zgodbe in pesmi, v katerih se avtorica na različne načine poigrava z besedami: odvzema, dodaja, grafično izpostavlja in vzpostavlja nove pomene.

V zgodbi *Očetovski dan* (Prap 2016: 38) izstopajo izvorni sklopi: *očineja* < *oč(e/i)* + *matineja*, *očetirati* < *oče* + *matirati*, *očematičen* < *oče* + *matematičen*, *očetura* < *oče* + *matura*, *očetice* < *oče* + *matice*, *očetični* < *oče* + *matični*, *Očija* < *Oče* + *Matija*. Navedene priložnostnice je avtorica ustvarila tako, da je besede z začetnim črkovnim zaporedjem *mat-* v tem delu krnila, krnjeni del besede pa nadomestila z besedo *oče*.

Pozornost pritegne zgodba z naslovom *Prepir na pašniku* (Prap 2016: 44), kjer znova lahko opazimo aktualizacijo pomena z zvočnim slikanjem, in sicer s tipičnimi posnemovalnimi medmeti za oglašanje živali:

»Ovca, ki je imela zelo dolg jezik, si ni mogla kaj, da ne bi podražila krave: »Kaj pa ješ, da si tako deBEEEla?«

»MUUUUlim travo!« ji je jezno odgovorila krava.

»Jej raje **BEEE**zeg in **BEEE**rivko! Ji je svetovala ovca.«
»**MEEE**ni se zdi, da si po bezgu in berivki dosti bolj neu**MEEE**n!« se je v prepir vmešala kokoš, ki je kluvala semena okoli njihovih nog.
»Mama, ne v**PIPIPI**kuj se v vse pre**PIPIPI**re, saj vidiš, kako **PIPIPI**sano gledajo! Ne bi rad končal pod njihovimi težkimi ko**PIPIPI**ti!« je skušal mlad petelinček ustaviti svojo razburjeno mamo.
»Kaj se spet kre**GAGAGA**tel!« je jezno zavreščala gos, ki je priracala mimo. »Prave z**GAGAGA**ge ste vsi skupaj! Sultan, poma**GAGAGA**j mi razgnati te prepirljivke!«
»Nji**HOV** prepir me ne zanima! **GRRRRRR**em raje spat!« je rekel pes Sultan in odšepal proti svojemu ležišču na robu pašnika.« (Prap 2016: 44)

Grafične priložnostnice z izpostavljenostjo onomatopoeično prvino – oglašanje žabe – najdemo tudi v pesmi *Žabja regata*:

»Čoln je po**KVA**rjen,
to strašna je zad**REGA, REGA!**
Pokvaril ga je **GREGA, REGA,**
Ko smo odpluli z b**REGA, REGA!**
Dosti je tega k**REGA, REGA,**
Rešimo raje se na lo**KVA**nj,
Nekaj me že v nogo d**REGA, REGA.**« (Prap 2016: 86)

Prepoznaven način avtoričinega jezikovnega poigravanja so torej grafične priložnostnice, pri katerih s pomočjo grafiksacije, z velikimi tiskanimi in krepko označenimi črkami znotraj ene besede izpostavi drugo in tako vzpostavlja aktualizirano pomensko strukturo besed. V kratki zgodbi *Helena iz Lenarta* tako izpostavi karakterno lastnost literarne junakinje:

»V **LENA**rtu je živela deklica He**LENA**, ki je bila grozno **LENA**. Če ji je kdo le namignil, da bi pospravila stanovanje, je postala vsa ze**LENA**, se vrgla na ko**LENA** in pričela jokati. Še enega po**LENA** ni hotela prinesti, da bi mama lahko zakurila. Kljub temu da ni nič delala, pa je hotela nositi samo svi**LENA** oblačila.
Ko so se z družino preselili v **LENA**davo, je He**LENA** spoznala dečka z imenom Ti**LENA**, ki je bil še bolj **LENA** kot ona. Ta je vsak dan pojedel obi**LENA** obrok po**LENA**te, in to je bilo edino delo, ki ga je opravljal. Še do stranišča se mu ni ljubilo iti, zato je nosil p**LENA**nice. Ko so mu drugi očitali, da širi si**LENA** smrad po sobi, jim je odvrnil, da so ma**LENA**kostni.

He**LENA** in Ti**LEN** sta se zelo dobro razumela. Naredili so jima stek**LENO** verando, kjer sta neumorno počivala, jedla mas**LENE** kruhke in opazovala je**LENE**, ki so se v meg**LEN**ih dneh prišli past prav do hiše.« (Prap 2016: 46)

Milan Crnković (1980, v Haramija 2009: 122) tovrstno poigravanje z besedami imenuje nonsensna etimologija, Irena Stramljič Breznik (2010: 144) postopek iskanja določenih besed v delih drugih besed, ki vključujejo enako črkovno zaporedje, imenuje naivno etimologiziranje. Ranko Bugarski (2002: 217–238) jih s tvorbenega vidika obravnava kot »leksičke skrivalice« in jih tako uvršča med prekrivanke, pri katerih je posamezni segment grafično izpostavljen z velikimi tiskanimi črkami. Velja izpostaviti, da je tovrstna igra besed omejena na zapisana besedila, v govornjeni besedi bi se kreativnost izgubila. Ker gre za grafično izpostavitve besede v besedi, lahko tovrstne priložnostnice uvrstimo h grafoderivatom.

Otrokom, ki jim je SDTJ, lahko predlagamo, da se spomnijo še kakšne besede, v kateri prepoznajo pridevnik *len*, morebiti pa iščejo nove besede, v katerih najdejo druge besede. Ali pa morda številke.

Poseben tip grafoderivatov prinaša kratka zgodba *5ra in Mil1* (Prap 2016: 54). Kot grafemska prvina tu nastopata števili 5 in 1. Kombinacija črk in števil v besedi je sicer pogosta in prepoznavna značilnost zlasti mobilne in spletne komunikacije s težnjo po jezikovni gospodarnosti, Lila Prap jo posrečeno vnaša v mladinsko poetiko, tako da je del besede nadomeščen s številko:

»**5ra** in **Mil1**. **5ra** se pridno uči in med poukom nikoli ne kle**5a**, zato ima same **555**. **Mil1** pa je bolj **l1**. **Nob1** snov je ne zanima in ima same **111**. Njena ses**3ca**, ki je **3** leta mlajša in še ne hodi v šolo, se s**3nja** s **5ro**, da se bo morala **Mil1** bolj potruditi v šoli, če bo hotela izdelati razred z **2**.« (Prap 2016: 54)

V zbirki *Zgodbe in nezgodbe* (2016) pa je mogoče zaslediti še eno ustvarjalno posebnost, na katero je prav tako opozorila Irena Stramljič Breznik (2010: 145–146), in sicer gre za obratni proces, kot ga predvideva besedotvorje, ki raziskuje, kako se besede tvorijo oziroma sestavljajo. Lila Prap namreč v zgodbi *Vse o nosu* na novo vzpostavljena pomenska razmerja med besedo in besedno zvezo ustvari z razstavljanjem na predlog in samostalnik:

»/.../Kadar jo dobiš PO NOSU, to lahko zelo škodi tvojemu PONOSU. Vsaka stvar, ki ti pride DO NOSA, je DONOSNA. In če z ZANOSOM hodiš ZA NOSOM, boš še daleč prišel!« (Prap 2016: 42)

V pesmi *Za vsakega nekaj* pa je Lila Prap z razstavljanjem ustaljene besede ustvarila smiselne besedne zveze količinskega pridevniškega določila in samostalnika:

»**ENA KOST** za **ENAKOST**, // **TRI NOGE** za **TRINOGE**, // **PET ROL** za **PETROL** // in **STOTAK** za **STO TAKIH**, // kot si ti.« (Prap 2016: 67)

Podobno ustvarjalna je pesem *Kaj ima kdo rad*. Avtorica znova razstavlja običajne besede, tokrat tako, da izpostavi besedo *rad*, tako razstavljena beseda pa, kakor opozarja tudi Irena Stramljič Breznik (2010: 145), nima vedno smiselnega samostojnega pomena, npr. *ima RAD *OVEDNO mamo*.

»Je kdo, ki ima **RAD OVEDNO** mamo, // še kdo drug se najde, ki ima **RAD ODARNEGA** očeta. // Malokdo ima svoj **G RAD**, // skoraj vsak izmed nas pa ima **RAD IRKO**. // Dekleta nimajo **B RADE**, a vsako bi **PA RADO** gledalo. // Kdor je lačen, ima **RAD IČ**, // in žejni ima **RAD ENSKO**. // Zaspané ima svoj **POG RAD**, // otročé bi imelo **NAG RADO**. // Vsak planinec bi **RAD UHO** preplezal in vsak bi imel **RAD OST** v srcu.« (Prap 2016: 67)

Tovrstne primere je treba predstaviti poenostavljeno in tako, da učečih se ne zmedejo. Morda navdih za utrjevanje besedišča ob tovrstnih primerih najdemo tako, da učeče se spodbudimo, da sami poiščejo še več besed, v katerih prepoznajo besedo *rad*, npr. *radio*, *radiator*, *radar* ipd. Ali pa razstavljeno besedje izkoristimo za to, da učeči se poiščejo besede, ki sodijo v isto besedno družino, npr. *radoveden* – *radovednica*, *radovednež*, *radovedno*, *radovednost* ipd.

3.1.2 Priložnostne tvorjenke v mladinski književnosti Borisa A. Novaka

Nonsensno poigravanje z jezikom in vrsto priložnostnih tvorjenk najdemo tudi v literarnem opusu Borisa A. Novaka, ki zaradi domiselnega poigravanja z zvenom in pomenom sodi med najbolj izvirne slovenske mladinske pesnike (Blažič 2013). Tvorbeno bogata je zlasti poezija, objavljena v zbirki *Prebesedimo besede* (1981), ki je v šolskem okolju kot zanimiva tudi z besedotvornega vidika že prepoznana. Že v naslovu zbirke je izvirna glagolska sestavljenka *prebesediti* s predpono *pre-*, kar bi lahko razumeli kot drugače besediti, torej v smislu spremembe, predrugečenja,

preoblikovanja. Ko avtor na začetku nagovori učitelje otroke in napove, da je knjižica polna »prebesedenih besed«, uporabi tudi višjestopenjsko pridevniško tvorjenko *prebesed-en* ← *tak, ki se prebesedi*.

Na to, da so medmeti izredno igriv element jezika, smo opozorili že pri obravnavi priložnostnic Lile Prap, ki ji medmeti večinoma služijo za ponazarjanje oglašanja živali. Boris A. Novak pa s ponavljanjem črkovnih elementov ustvarja posnemovalni medmet z različnimi asociacijami: tako npr. s ponavljanjem črke *z* asociira spanje:

»/.../Budilko prebesedimo v – zzzbudilko. /.../ Popravljen beseda zzzbudilka zzzvoni kot zzzmešana! /.../«

»/.../Budilka je – zzzver! // Zzzver, ki že navsezgodaj zzzjutraj dela zzz, zzz. // Zzzver, ki grizzze zzz zzzvonjenjem. // Že zzzgodaj – še prezzgodaj! – zzzjutraj// budilka takole zzzvoni: // Zzzbudi se, zzzbudi se, // pozzno je že! // (Grozzno! Jzzz bi pa tako rad še malo spal ...) // A budilka kot zzzanalač zzzvoni: // Zzzbudi se, zzzbudi se, // zzzajtrk je že! // (Grozzno! Jzzz bi pa tako rad še malo sanjal ...) // A budilka kot blazzna zzzvoni: // Zzzbudi se, zzzbudi se, // šola je že! // Zzzmeraj zzzamujaš, // zzzaspane! // Zzzdajci se zzzares zzzbudim in se razzzjezzim: // Budilka, tis ploh nisi budilka! // Ti si ena groozzna – zzzbudilka!« (Novak 1981)

Izstopajoča je tvorjenka *zzzbudilka*, za katero bi lahko rekli, da je sklop medmeta *zzz* in samostalnika *budilka*, najverjetneje z analogijo po skladijski podstavi z dovršnim glagolom *tista-z, ki zbudi* → *zbudilka*.

Boris A. Novak s pomočjo onomatopejskih medmetov, ki posnemajo smeh, tvori sklope, npr. *hubuluna* < *hubu* + *luna*, *hebesmeh* < *bebe* + *smeh*, *bobovode* < *bobo* + *vode*, *hibiplimahaba* < *hibi* + *plima* + *haha*.

Priložnostnice z medmetom *rrr* zasledimo tudi v pesmi *Vestne snažilke tožba*: »O, kako sovrražim mrrrgolazen, // ki zasluzi strrrašno smrrrtno kažen.« (Novak 1995: 46)

Sicer pa je mogoče v zbirki *Prebesedimo besede* (1981) zaslediti tudi priložnostne sistemske tvorjenke. Takšna je medponsko-priponska podredna zloženka *zvezd-o-plov-O* ← *tisti+z, ki plove med zvezdami*. Nekaj je primerov sistemskih priložnostnic, nastalih po analogiji, navadno na osnovi paronimije ali blizuzvočnosti, npr. medponsko-priponska podredna zloženka *med-O-jed-O* ← *tisti+z, ki je med* (< *medved*),

vs-e-rim-je ← *tam*, *kejer se vse rima* (< *vsemirje*), izpeljanka iz predložne zveze *brez-etr-je* ← *tam*, *kejer je brez etra* (< *brezvetrje*). Ob tovrstnih tvorjenkah učenci se lahko prepoznavajo motivirajoče enote in besedotvorne prvine, iz katerih izhajajo nove tvorjenke, ter opazujejo nenavadne morfemske kombinacije, ki sprožajo stilno učinkovanje.

Na osnovi analogije po že obstoječi besedi so nastale tudi tvorjenke *tihohodci*, *tiholazci*, *tihotipci*, *hrupotapci* < *tihotapci*, *hrupotapiti* < *tihotapiti*. Pesem je zapisana tako, da lahko iz nje zlahka razberemo, kako oziroma iz česa so nove tvorjenke motivirane.

»Pssst!
Tihotapci tihotapimo.
Tihotapci smo tihi.
Tihotapci smo tipi.
Tihotapci smo – tihotipci.

Tihotapci tiho hodimo.
Tihotapci tiho lazimo.
Tihotapci smo tihohodci in tiholazci.

Tihotapci med sabo ne maramo hrupotapcev,
ker hrupotapci ne tihotapijo, ampak hrupotapijo.

Tihotapci pa smo tihi, tihi.
Tihotapci smo – pssstihotapci.

Zato – pssst.« (Novak 1981)

Tvorjenka *tihotap-ec* ← *tisti+_s*, *ki tihotapi* je višjestopenjska izpeljanka iz glagola *tihotapiti*. Ker je tihotapec »tip«, avtor tvori samostalniško zloženko *tih-o-tip-ec* ← *tisti+_s*, *ki je tih tip*. Tudi za samostalniški zloženki *tih-o-bod-ec* in *tih-o-laz-ec* pesnik skladdenjsko podstavo nakaže, in sicer *tisti+_s*, *ki tibo hodi* ter *tisti+_s*, *ki tibo lazi*. V primeru *hrupotapci* prepoznamo višjestopenjsko tvorjenko iz prav tako novotvorjenega glagola *hrupotapiti*; *hrupotap-ec* je tako *tisti+_s*, *ki hrupotapi*. Podstavniki glagol *hrupotapiti* pa je avtor zasnoval na osnovi modeliranja tako, da je v obstoječi besedi *tihotapiti* prvi del zloženke zamenjal z novo sestavino *hrup-* in tako aktualiziral pomen.

V Novakovi pesniški zbirki *Blabla* (1995) so med nesistemskimi tvorjenkami poseben primer nonsensne besede oziroma besede brez etimološkega pomena, po Bauerju (1993) so to izmišljene besede skovane ex nihilo, brez morfološke, fonološke in pravopisne motivacije. Takšni sta v pesmi *Človek* priložnostnici *bžraumps* in *árbeoidiodúpleks*.

V omenjeni pesmi najdemo tudi priložnostnico *ljud*, ki bržkone izhaja iz edninske oblike *ljudek*, kakor otroci večkrat izpeljejo besedo za človeka iz množinske oblike *ljudje*. Z isto sestavino Boris A. Novak v kombinaciji z onomatopejskimi medmeti za smeh v pesmi napravi sklop: *bababa-bebebe-hibibi-ljud*.

Prepoznaven je tudi tip sklopov prekrivank. Primer prekrivanke je novotvorjenka *člópica* < *človek* + *opica*, pri kateri se sklopita prvi del prve podstavne besede in celotna druga podstavna beseda, v črki *o* pa sta besedi prekrivni. V primeru *psstibotapci* < *psst* + *tibotapci* gre za sklop medmeta *psst* in samostalnika *tibotapci*, končna črka prve podstavne besede ter prva črka druge podstavne besede se prekrivata. Prekrivanka je tudi beseda *palicaj* < *policaj* + *palica*, ki se z vidika besedotvorja uvršča k t. i. blizuzvočnim prekrivankam. Tudi takšne tvorjenke so lahko spodbuda, da ustvarjalnost prepustimo otrokom – poskusijo lahko poiskati glasovno podobne besede in jih družijo v izvirne novotvorjenke.

Grafoderivat z ortografsko sestavino, in sicer z vstavljanjem oklepaja v besedo, zasledimo v naslovu pesmi *Zadr(e)ga*, ki jo torej lahko razumemo kot zadrego in zadrgo, kakor avtor tudi pojasni: »Zadrga je // zadržega blač.« (Novak 1995: 76)

Poseben tip grafoderivatov so anagrami ali besede premetanke. Te najdemo v *Pesmi, ki jo je napisal Kavon A. Sirob*. Že v naslovu pesmi avtor svoje ime zapiše obratno, v pesmi tako npr. še *delodals* za *sladoleđ*, *anatems* za *smetano*, *čalápinke* za *paláčinke*, *ketivaz* in *inčlobaj* za *jabolčni zavitek* in *ijlkurtš indalokoč inelsam* za *maslene čokoladne štruklje*. Besede so torej zapisane z desne proti levi. Velja izpostaviti, da je pesem za učeče se, ki jim je slovenščina SDTJ, lahko še posebej zanimiva zato, ker spoznajo, da lahko določene besede obračajo, a se beseda ne spremeni in ima v obeh smereh izgovora isti pomen, npr. *oko* ostane *oko*, tako še *vrv*, *ara*, *bob*, *joj*. Spet druge besede lahko obrnemo in dobimo besedo z drugim pomenom, npr. *lov* postane *vol*, *dub* *hud*, *ris* *sir*, *kíp* *pik*, *kos* *sok*.

4 Zaključek

Besedotvorje ima za usvajanje in bogatenje besedišča, kar je bistveno tudi v procesu učenja tujega/drugega jezika, pomembno vlogo, zato ne sme biti zanemarljivo poglavje. Za otroke, učence in učenke, ki jim je SDTJ, v zgodnejšem izobraževanju in še zlasti na začetni stopnji usvajanja nematerne jezika učenje besedotvornih zakonitosti v sistematični obliki resda ni predvideno, a razumevanje besedotvornih procesov prispeva k razvoju in krepitvi leksikalne oziroma jezikovne sporazumevalne zmožnosti. Poleg slednje je nujno, da učeči se razvijajo tudi ustvarjalno in intelektualno zmožnost, ki jo lahko vzpostavljajo tudi in še posebej s pomočjo besedotvornih posebnosti in miselnih izzivov, ki jih sprožajo neuzualne besedne stvaritve. Te so pogosta sestavina umetnostnih besedil, ki so v procesu učenja jezika kot drugega/tujega prav tako ključnega pomena. Spreminjanje besed, domiselno ustvarjanje novih besed ter poigravanje s pomenom je še posebej značilno za nonsensno književnost. Nonsensne književne vsebine so tako lahko uporabne za bogatenje besednega zaklada in služijo kot predloge in pobude za ustvarjanje novih besed, saj so izvirne avtorske priložnostne tvorjenke zanimive za opazovanje, pa tudi kot inspirativno izhodišče za tvorbeno ustvarjalnost tudi tistih otrok, učenk in učencev, ki jim je SDTJ. Tako učeči se v procesu učenja slovenščine kot drugega/tujega jezika niso samo poslušalci in opazovalci, temveč tudi (so)ustvarjalci jezika. Skozi igro prepoznavajo, kaj je ustrezno in to razločujejo od neustreznega, tako usvajajo besedišče jedrnega leksikalnega fonda in bogatijo svoj besedni zaklad. Priložnostne tvorjenke se torej zdijo primerno motivacijsko sredstvo, saj pozornost učencev usmerjajo na tisto, kar od običajnega, normativnega in standardiziranega jezika odstopa, a je atraktivno in kreativno ter učinkuje pozitivno. To je pomembno, saj ob spoznanju, da je jezik pravzaprav zelo zanimiva igra in da se iz tvorbene nesistemskosti pravzaprav učimo tvorbene sistemskosti, učenci oblikujejo pozitiven odnos do učenja jezika, v primeru učenja slovenskega jezika kot drugega/tujega pa tudi pozitiven odnos do slovenščine.

Viri

- Novak, Boris A., 1981: *Prebesedimo besede*. Ljubljana: Partizanska knjiga.
Novak, Boris A., 1995: *Blabla: pesmi in igre za male in velike tigre*. Ljubljana: DZS.
Prap, Lila, 2013: *Živalske uspananke*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
Prap, Lila, 2015: *Kraca*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
Praprotnik Zupančič, Lilijana, 2016: *Zgodbe in nezgodbe*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Literatura

- Bauer, Laurie, 1993: *English Word-formation*. Cambridge: University Press.
- Bešter Turk, Marja, 2011: Sporazumevalna zmožnost – eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine. *Jeziški in slovstvo* 56/3–4. 122–127.
- Blažič, Milena Mileva, 2013: Jezik v sodobni slovenski mladinski književnosti 1980–2010. *Družbena funkcionalnost jezika (vidiki, merila, opredelitve)*. Obdobja 32. 71–76.
- Brumen, Mihaela, 2003: *Pridobivanje tujega jezika v otroštvu*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Bugarški, Ranko, 2002: *Nova lica jezika*. Beograd: Čigoja štampa.
- Buzássyová, Klára in Olga Martincová, 2003: Neuzuálni slovotvorba v západoslovanskyh jazycích. Ingeborg Ohnheiser (ur.): *Komparacija współczesnych języków słowiańskich*. Opole: Uniwersytet Opolski. 262–275.
- Cvikić, Lidija, Turza - Bogdan, Tamara in Predrag Oreški, 2020: *Priručnik za vodje aktivnosti. Razvoj pismenosti in učenje jezika za mlajše učence v jezikovno manj ugodnih okoliščinah*. Zagreb. <https://project-deal.eu/wp-content/uploads/2020/09/PRIRUCNIK_SLOVENSKI_2.pdf>. (Dostop 20. 5. 2020.)
- Gower, Roger, Phillips, Diane in Steve Walters, 2005: *Teaching Practice*. Oxford: Macmillan.
- Haramija, Dragica, 2009: *Sedem pisar. Opusi sedmih sodobnih slovenskih mladinskih pisateljev*. Maribor: Mariborska knjižnica, revija Otrok in knjiga: Pedagoška fakulteta.
- Haramija, Dragica, 2019: Vloga mladinske književnosti pri poučevanju slovenščine kot drugega tujega jezika. Pulko, Simona (ur.), Zemljak Jontes, Melita (ur.): *Slovenščina kot drugi in tuji jezik v izobraževanju*. 3. mednarodna znanstvena konferenca Slavistični premisleki, Maribor, 20. 11. 2019. Maribor: Filozofska fakulteta: Slavistično društvo. V TISKU.
- Kern, Boris, 2020: Koncept besednodružinskega slovarja slovenskega jezika kot drugega in tujega jezika. *Mednarodna naučna konferenca Leksikografija i leksikologija u svetlu aktualnih problema: Beograd, 28-30. oktobar 2020: knjiga rezimea*. 78.
- Kranjc, Simona, 1999: Skladnja in otroški govor. *Jeziški in slovstvo* 44/6. 171–211.
- Kurikulum za vrste*, 1999. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: ZRSŠ.
- Lipnik, Jože in Radomir Matić, 1993: *Metodika govorne vzgoje*. Maribor: Založba Obzorja.
- Liptáková, L'udmila, 2000: *Okazionalizmy v hovorenej slovenčine*. Prešov: Náuka.
- Logar, Nataša, 2006: Stilno zaznamovane nove tvorjenke – tipologija. *Slavistična revija, posebna številka. Slovensko jezikoslovje danes*. 87–101.
- Marjanovič Umek, Ljubica, Božin, Nera, Čermak Hauko, Nika, Štiglic Hribernik, Neža, Bajc, Saša in Urška Fekonja Peklaj, 2016: Zgodnji govorni razvoj: primerjava besednjaka slovenskih malčkov in malčic. *Sodobna pedagogika* 67/1. 12–37.
- Poix, Cécile, 2018: Neology in children's literature: A typology of occasionalisms. *Lexis. Journal in English Lexicology*. <<file:///C:/Users/INESVO~1/AppData/Local/Temp/lexis-2111.pdf>>. (Dostop 24. 5. 2021.)
- Saksida, Igor, 2015: Kaj je nonsens in kako učinkuje? Poskus odgovora ob primeru mladinskih dramskih besedil Daneta Zajca. *Otrok in knjiga: revija za vprašanja mladinske književnosti, književne vzgoje in s knjigo povezanih medijev* 42/94. 26–134.
- SEJO 2011 = *Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje*, 2011. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Urad za razvoj šolstva. <<https://centerslo.si/wp-content/uploads/2015/10/SEJOkomplet-za-splet.pdf>>. (Dostop 20. 5. 2021.)
- Sicherl, Eva in Andreja Žele, 2018: Prekrivanke v slovenščini z vidika vpliva angleškega jezika. *Jeziški in slovstvo* 63/1. 75–88.
- Simoniti, Barbara, 1997: *Nonsens*. Ljubljana: Karantanija.
- Stramljič Breznik, Irena in Ines Voršič, 2009: Grafoderivati v tiskanih oglasih. *Teorija in praksa* 46/6. 826–838.
- Stramljič Breznik, Irena, 2010: *Tvorjenke slovenskega jezika med slovarjem in besedilom*. Maribor: Filozofska fakulteta, Mednarodna založba oddelka za slovanske jezike in književnosti (Mednarodna knjižna zbirka Zora 71).

- Stramlič Breznik, Irena, 2014: *Medmeti v slovenskem jeziku*. Maribor: Pivec.
- Stramlič Breznik, Irena, 2015: Besedotvorna produktivnost posnemovalnih medmetov za zvoke naprav v slovenščini. *Slavia Meridionalis* 13. 97–107.
- Stramlič Breznik, Irena, 2020: Besedotvorje: teoretično, praktično, didaktično. Maribor: Univerzitetna založba Univerze (Mednarodna knjižna zbirka Zora 136).
- Svetina, Peter, 2015: Nonsens in družbeni kontekst. *Otrok in knjiga: revija za vprašanja mladinske književnosti, književne vzgoje in s knjigo povezanih medijev* 42/94. 35–44.
- Šekli, Matej, 2013: Zgodovina obravnave zloženek v slovenščini. Orel, Irena (ur.): *Novi pogledi na filološko delo o. Marka Poblina in njegov čas: ob 80-letnici prof. dr. Martine Orožen in 85-letnici akad. prof. dr. Jožeta Toporišiča*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 236–263.
- Štumberger, Saška, 2020: Vaje s področja besedotvorja na spletu. Šekli, Matej (ur.), Rezonničnik, Lidija (ur.): *Slovenski jezik in književnost v srednjeevropskem prostoru: Slovenski slavistični kongres, Gradec/ Graz in Maribor, 1.-3. oktober, 8.-9. oktober 2020*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 181–188.
- Toporišič, Jože, 2004: *Slovenska slornica*. Maribor: Obzorja.
- Učni načrt. *Slovenščina* (posodobljena izdaja), 2018. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo.
<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf>. (Dostop 6. 5. 2021.)
- UNP 1 = Knez, Mihaela, Klemen, Matej, Kern Andoljšek, Damjana, Kralj, Katja, 2020: *Začetni pouk slovenščine za učence priseljence. Učni načrt. Program osnovna šola. Prvo vzgojno-izobraževalno obdobje*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo.
<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Zacetni_pouk_slovenscine_za_ucence_priseljence_1.pdf>. (Dostop 20. 5. 2021.)
- UNP 2 = Knez, Mihaela, Klemen, Matej, Kern Andoljšek, Damjana, Kralj, Katja, 2020: *Začetni pouk slovenščine za učence priseljence. Učni načrt. Program osnovna šola. Drugo vzgojno-izobraževalno obdobje*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo.
<https://centerslo.si/wp-content/uploads/2020/04/Za%C4%8Detni-pouk-sloven%C5%A1%C4%8Dine_2.-VIO_CSDTJ.pdf>. (Dostop 20. 5. 2021.)
- Vidovič Muha, Ada, 2000: *Slovensko leksikalno pomenoslovje. Govorica slovarja*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Vidovič Muha, Ada, 2011: *Slovensko skladiščno besedotvorje*, (Razprave FF). 2. razširjena in dopolnjena izd. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Žele, Andreja, 2014: Slovenska sodobna literarna ustvarjalnost tudi kot vir novih jezikovnih zmožnosti. Alenka Žbogar (ur.). *Recepcija slovenske književnosti. Obdobja 33*. Ljubljana: Znanstvena založba filozofske fakultete. 559–566.

